

Седов К. Ф. – М. : Лабиринт, 2004. – 320 с.

7. Славская А. Н. Личность как субъект интерпретации / Славская А. Н. – Дубна : Феникс+, 2002. – 240 с.

8. Язык и личность : сб. статей / отв. ред. Д. Н. Шмелев. – М. : Наука, 1989.

РЕЗЮМЕ

М. С. Казанджиева. Текстовая компетентность как фактор речевого развития иностранных студентов.

В статье предметом рассмотрения является важный фактор речевого развития личности – текстовая компетентность как составная часть коммуникативной компетентности личности. Проанализировано понятие «текстовая компетентность». Раскрыты особенности формирования текстовой компетентности обучаемых в процессе текстовой деятельности. Определены основные структурные характеристики компетентностей восприятия, понимания и интерпретации текста.

Ключевые слова: речевое развитие, коммуникативная компетентность, текстовая компетентность, языковая личность, текстоцентризм.

SUMMARY

M. Kazandshieva. Text competence as a speech development factor in foreign students training.

Text competence as a main part of a person communicative competence is an important factor in a person's speech development process in general – studying of this problem is the subject of the article analysis. The key notion of the article is «text competence». The author characterizes the process of text competence formation in forcing students teaching. The article gives the analysis of main structural features of different kinds of competence – the competence of perception, the competence of comprehension and the competence of text inter pretation.

Key words: person's speech development, communicative competence, text competence, linguistic personality, text centred.

УДК 378.147:338.48

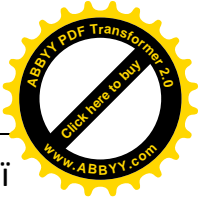
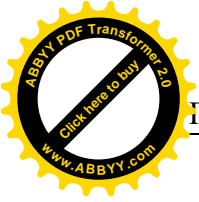
С. М. Кобзова

Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ТУРИЗМУ ДО ПРОЕКТУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ МАРШРУТІВ

У статті розглянуті особливості використання сучасних технологій та методів, а саме творчого завдання, аерокосмічного та картографічного методів, тематичної дискусії з відеомодулями, екскурсії, бесіди зі співробітником туристичного агентства, музею, виставки, педагогічної технології кейс-стаді, методу проектів у процесі підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів.

Ключові слова: педагогічна технологія, метод, творче завдання, аерокосмічний та картографічний методи, тематична дискусія, екскурсія, метод кейсів, проектна технологія.



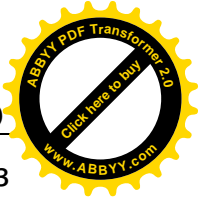
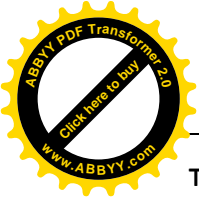
Постановка проблеми. Однією з умов підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів є здійснення навчального процесу студентів переважно через сучасні технології та методи підготовки. Однак проблема їх використання полягає у тому, що необхідно теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання цих технологій та методів у процесі підготовки фахівців сфери туризму до проєктивної діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідження вчених (В. Беспалько, І. Дичківської, Г. Селевко) засвідчують актуальність питання застосування сучасних педагогічних технологій у професійній освіті. Проблематикою використання технологій у процесі підготовки фахівців сфери туризму займалися українські дослідники Л. Поважна, І. Полковникова, Г. Цехмістрова, Г. Яковенко. Також можливості використання різних видів технологій та методів (ігрових, методу проєктів, методу конкретних ситуацій) під час підготовки фахівців для туристичної галузі досліджено в кандидатських дисертаціях російських науковців О. Айгістової, В. Ляменкова, І. Малахової, В. Малої, Л. Тітової, С. Циплухіна та інших.

Мета статті – висвітлити досвід використання сучасних технологій та методів у процесі підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів. А **завданням статті** є теоретичне обґрунтування доцільності використання обраних технологій та методів для підвищення рівня підготовки студентів до проектування регіональних туристських маршрутів.

Виклад основного матеріалу. Саме поняття «педагогічна технологія в туристській освіті» як проблема теорії навчання зазнала помітної еволюції. До 50-х років зміст педагогічної технології обмежувався питаннями використання технічних засобів навчання. У середині 50-х років з'явився сам термін «туристська педагогічна технологія», який спочатку означав створення навчального середовища, а потім – чітке планування усього процесу навчання. До початку 60-х років розуміння педагогічної технології збігалось з програмованим навчанням. У 70-х роках педагогічна технологія розумілася переважно як індивідуалізація туристського навчання з застосуванням комплексних технічних засобів у побудові навчального процесу.

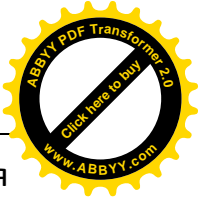
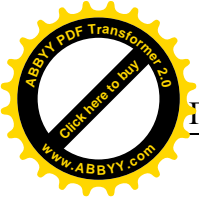
Технологія туристського навчання пов'язана з оптимальною побудовою і реалізацією навчального процесу з урахуванням цілей навчання. Тому



технологія навчання правомірно визначається як галузь знань, пов'язана з закономірностями побудови, реалізацією й оцінкою всього навчального процесу з урахуванням цілей навчання, а саме підвищення ефективності туристської освіти [5, 277–279]. Правомірним є розмежування таких понять, як «освітня технологія», «педагогічна технологія», «технологія навчання (виховання, управління, підготовки)», оскільки кожне з них має свою ієрархію цілей, завдань, змісту. У поданому дослідженні ми розглядаємо саме «технології підготовки» фахівців для сфери туризму.

Технологія підготовки є засобом організації освітнього процесу. Технологія підготовки може розглядатися як широкий спектр методів і засобів навчання, які застосовуються в навчальному процесі (за Г. Цехмістровою). Відомо, що під методами навчання розуміється спільна діяльність викладача і студентів, спрямована на оволодіння знаннями, уміннями, навичками. Технологія підготовки – це тип технології, що моделює шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (поняття) в межах відповідного навчального предмета, теми, питання. За багатьма параметрами вона є наближеною до окремої методики (І. Дичківська). Їй властиві специфічні зміст, форми і методи. На нашу думку, технологія підготовки є змістовним узагальненням усіх перерахованих визначень.

У структурі технології підготовки виокремлюють підрівні: кількість технологічних етапів, ступінь технологічності, складність технологічності, гнучкість і мобільність технології тощо. Також, розглядаючи технологію як розгорнутий метод підготовки, ми враховували наступні критерії їх відбору (за Ю. Бабанським) [1, 293; 2, 49]: відповідність методів закономірностям та принципам підготовки, відповідність методів основним цілям та завданням підготовки на визначеному етапі, відповідність методів особливостям змісту підготовки, урахування особливостей студентів (психологічних, вікових, рівень підготовки тощо), урахування конкретних зовнішніх умов (соціальних, географічних, виробничих тощо), урахування можливостей викладача щодо використання різних методів. З'ясування цих параметрів та критеріїв, що визначають вибір технологій для конкретного учбового процесу, забезпечили прийняття виваженого рішення про доцільність впровадження конкретної технології та ефективності її використання. Необхідно зазначити, що які б технології ми не взяли за основу, вони не можуть існувати ізольовано одна від одної.

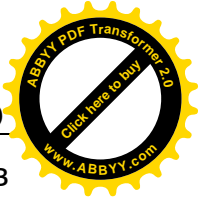
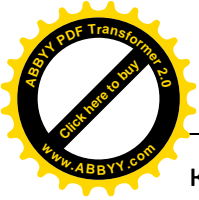


До найбільш поширених у туристській освіті технологій відносяться технологія модульного та модульно-рейтингового навчання, проблемного, розвиваючого, комп'ютерного, імітаційного, тьюторського, дистанційного, діалогового, інтенсивного тощо. Розглянемо далі зміст лише тих технологій та методів, використання яких, на нашу думку, є найефективнішим під час проведення лекцій та практичних занять з дисциплін спрямованих на підготовку студентів до проектування регіональних маршрутів.

Ураховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності студентів щодо регіонального аспекту підготовки, важливим постає питання застосування у процесі їх підготовки **творчих завдань** як однієї з форм підвищення ефективності навчання. Творче завдання – це взаємозв'язок пізнавального та розумового завдань, рішення якого вимагає від студентів застосування раніше засвоєних знань та умінь у новій ситуації, їх комбінацію, побудову на їх основі способу рішення; нове бачення проблеми в традиційній ситуації; виокремлення структури і нової функції об'єкта; призводить до напруження думки, збуджує розумову діяльність. Творче завдання становить собою шлях підведення студентів від простого і найчастіше необміркованого відтворення знань до їх самостійного добування, вміння міркувати, робити висновки. Нами у межах вивчення дисципліни «Туристичні ресурси України» було запропоновано студентам виконати творчі завдання на тему «Туристичні ресурси Луганщини (природні та історико-культурні об'єкти)».

Методика вирішення запропонованих творчих завдань включала в себе ланцюжки рішень окремих пізнавальних підзавдань, кожне з яких носить переважно репродуктивний характер і не становить особливих труднощів. Студент легко може їх вирішити, спираючись на вже набутий обсяг знань. Сукупність таких підзавдань породжує творчість студента. Вміння розбити завдання на підзавдання, встановити послідовність їх розв'язку, логічний хід міркувань виключає основні труднощі під час вирішення вихідного завдання. Такий підхід активізує розумову діяльність та призводить до нестандартних рішень.

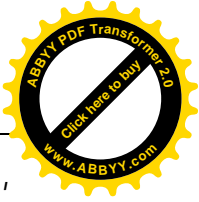
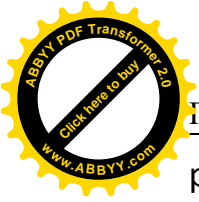
Під час проведення лекційних та практичних занять також використовувалися можливості **картографічного** та **аерокосмічного методів**. Загальна характеристика картографічного методу полягає у використанні карт для вивчення зображених на них об'єктів. Сучасний



картографічний метод дослідження нараховує велику кількість прийомів для вивчення різних типів туристичних об'єктів, визначення їх кількісної характеристики, розміщення у просторі. З цією метою був використаний аерокосмічний (дистанційний) метод. Метод називається дистанційним тому, що Земля вивчається на відстані, дистанції, а аерокосмічним – тому що для цього використовуються космічні апарати та супутники. Оскільки аерофотозйомка залишається основним методом топографічного фотографування і отримання інформації щодо стану природних компонентів територій і можливостей їх рекреаційного використання, дистанційний метод відіграє велику роль у підготовці фахівців сфери туризму. Вивчення карт та застосування аерофотозйомки допомагає фахівцям сфери туризму розробити трасу маршруту, вибрати варіант її побудови, допомагає чітко орієнтуватися на місцевості.

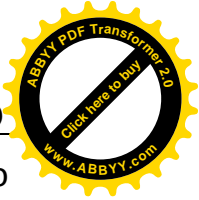
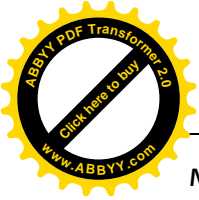
Наступний метод – **тематичні дискусії з відеомодулями**. Цей метод являє собою дискусію, що побудована на спільному перегляді актуальних відеороликів з питань туризму (тривалістю 3–7 хв.). Після чого відбувається обговорення переглянутого матеріалу у процесі якого, студенти отримують можливість висловлювати власну точку зору щодо змісту відеороликів, вислухати думку співтоваришів та викладача. Тематика таких відеоматеріалів може бути різноплановою. На нашу думку, використання цього методу є найбільш обґрунтованим під час розгляду питань розробки рекламних матеріалів щодо нового туристичного маршруту. Доцільним був показ рекламних роликів провідних українських та закордонних туроператорів, щодо запропонованого ними переліку послуг. Показ рекламної інформації, щодо нового туристичного маршруту також слугував прикладом для розробок студентами реклами створеного ними самостійно регіонального туристського маршруту.

Одним з найцікавіших методів професійної підготовки, який дозволив організувати спостереження та вивчення різних явищ, предметів, процесів у природних умовах, музеях, на виставках стала **екскурсія**. Сутність екскурсії як методу підготовки полягає у наглядному вивченні технологічних процесів проектування регіональних маршрутів. Вона вимагає чіткого планування, визначення мети її проведення, підбір відповідних об'єктів для показу, визначення характеру індивідуальних завдань під час екскурсії, оформлення її результатів. Під час підготовки фахівців сфери туризму до проектування



регіональних маршрутів екскурсія набуває особливого навчального значення, оскільки у даному випадку має на меті розглянути технологічний процес її побудови так кажучи «з середини». Екскурсія організовується відповідно до «Правил проведення туристських подорожей з учнівською та студентською молоддю України» та може проводитися викладачем разом із співробітниками музеїв, виставок тощо. Іншим важливим моментом є те, що під час таких підготовчих екскурсій використовується місцевий туристичний потенціал регіону, у студентів формується уявлення про можливість використання нових об'єктів з туристичною метою. Виконання відповідних завдань на маршруті, перебування у природному середовищі, знайомство з історичною та культурною спадщиною сприяє вихованню патріотизму, моральних якостей студентів. Після екскурсії відбувається групова бесіда та підбиваються підсумки, робиться розбір екскурсії, обговорюються усі технологічні етапи підготовки та проведення екскурсії, виявляються недоліки, що були допущені при її організації. Отже, екскурсія дає можливість зв'язати вивчену теорію з практикою, проаналізувати увесь технологічний процес як з боку туристів так і з боку організаторів. Зазначений метод підготовки розглядає усі ключові моменти, на які необхідно звернути увагу студентів, щоб навчити їх грамотно проектувати регіональні маршрути. Вірно спланована екскурсія дає можливість наочно продемонструвати увесь технологічний процес розробки та організації туристичної діяльності майбутніх фахівців сфери туризму, а саме планування та проведення екскурсії як одного з компонентів спроектованого регіонального маршруту.

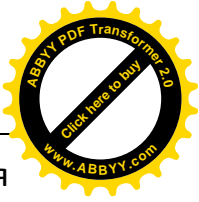
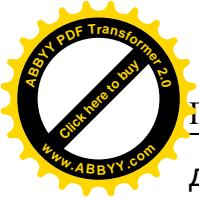
Бесіда зі співробітником туристичного агентства, музею, виставки також виступає як метод підготовки фахівців сфери туризму до проєктивної діяльності. Організація та проведення для студентів зустрічі з працівником туристичної фірми, працівником музею, представником відділу культури та туризму Луганської облдержадміністрації вимагає від запрошеної особи ґрунтовної попередньої підготовки. Оскільки під час бесіди з кваліфікованим менеджером турфірми у студентів створюється позитивна мотивація до процесу проєктування регіональних маршрутів, вони дізнаються про технічні нюанси процесу проєктування регіональних маршрутів з перших рук. Під час розмови з працівником музейної установи студенти дізнаються про можливості використання музейної спадщини Луганщини з туристичною метою. Діалог з представником влади надає



можливість студентам поглянути на проблеми розвитку регіонального туризму з боку адміністративних структур. Нами у процесі підготовки фахівців до проектування регіональних маршрутів передбачалися зустрічі студентів зі спеціалістом відділу культури та туризму Луганської облдержадміністрації, менеджерів туристичних агенцій «Леді-Тур», «Ініціал», провідним фахівцем Музею історії та культури міста Луганська.

Педагогічна технологія кейс-стаді. В основу цієї технології покладена концепція розвитку розумових здібностей студентів. Кейс-метод був розроблений англійськими науковцями Ф. Едейем та К. Ёйтс М, Шейером та уперше застосований у 1910 році під час викладення управлінських дисциплін у Гарвардській школі бізнесу. Сутність цього методу полягає у аналізі певної ситуації, що включає самостійну роботу студентів, «мозковий штурм» у межах малої групи, публічний виступ з презентацією, обґрунтування запропонованого рішення. Питанням теоретико-методологічних основ дослідження кейс-методу та практичним аспектам його застосування у навчальному процесі присвячені праці українських та російських вчених Г. Багієва, І. Гладких, Л. Каніщенко, Е. Михайлової, О. Смолянінової, Ю. Сурміна, П. Шеремети та інших. Праці Л. Каніщенко, О. Смолянінової, Ю. Сурміна, П. Шеремета підтверджують той факт, що метод кейсів розвиває здатність студентів до аналізу, вчить співвідносити теорію та практику, самостійно приймати рішення, стимулює творче мислення, формує навички публічного дискусійного спілкування.

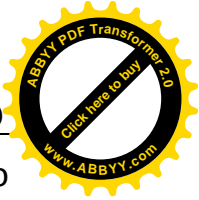
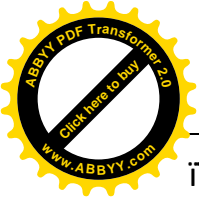
Нами у межах програми підготовки студентів до процесу проектування регіональних маршрутів були розроблені кейси за темою «Джерела інформації, що використовуються під час проектування туристичного маршруту». До занять студенти отримали попередньо розроблені кейси та перелік рекомендованої літератури, з метою знайомства з конкретною ситуацією – пошук джерел, що можуть бути використані під час роботи над розробкою регіональних туристичних маршрутів. Упродовж заняття було проведено попереднє обговорення кейсу, з метою поглиблення його розуміння та проблеми взагалі, потім студенти були розділені на групи та забезпечені додатковою інформацією з проблеми. Після розробки ними варіантів розв'язання запропонованої проблеми, відбувся публічний виступ з презентацією з метою обґрунтування прийнятого рішення та проведений аналіз запропонованої проблемної ситуації. Зазначена педагогічна технологія



допомагає розвивати у процесі підготовки студентів до проектування регіональних маршрутів такі навички як: навички аналізу, що передбачають уміння класифікувати та виокремлювати корисну і несуттєву інформацію; творчі навички, які передбачають можливість прийняття як альтернативних, так і креативних, нестандартних рішень; соціальні навички, що дозволяють оцінювати поведінку людини, розвивають уміння слухати співрозмовника, підтримувати дискусію та аргументувати власну точку зору; практичні навички, які дозволяють використовувати отримані у процесі навчання знання на практиці.

Наступна технологія, яку доцільно використовувати під час підготовки фахівців сфери туризму до розробки регіональних маршрутів, – проектна. Теоретичні та практичні аспекти застосування методу проектів у навчальному процесі досліджували українські (К. Баханов, Ю. Жилаєва, О. Коберник, М. Пелагейченко, В. Сидоренко, С. Ящук) та російські (Н. Пахомова, Є. Полат, І. Сасова, О. Хуторський, І. Чечель) вчені. Однак для нас найбільш цінними, саме з погляду використання зазначеної технології у підготовці фахівців сфери туризму, стали кандидатські дисертації російських авторів І. Малахової «Використання методу проектів у допрофесійній підготовці школярів профільних туристських класів» та В. Малої «Метод проектів як засіб розвитку творчих здібностей студентів туристських ВНЗ». У своєму дослідженні І. Малахова акцентує увагу на тому, що «метод проектів сприяє творчому підходу до вивчення основних понять, функцій та методів професійної туристської діяльності, створює можливості сформулювати практичні уміння та навички, дозволяє тим хто навчається задовольняти свої індивідуальні пізнавальні й творчі запити та дослідницькі потреби» [3, 110]. В. Малая додає, що використання методу проектів у туристській освіті сприятиме підвищенню технологічної грамотності студентів, якщо стратегії проектування будуть поєднуватися з формуванням у студентів базових знань та навичок [4, 92].

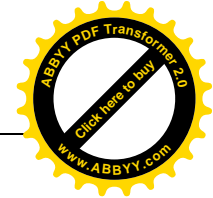
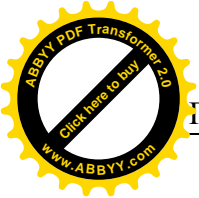
Отже, проектна технологія орієнтована на самостійну діяльність студентів, і саме розвиток пізнавальних та творчих інтересів студентів, уміння власноруч конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, а також розвиток критичного мислення лежать в основі цієї технології. Результати розроблених студентами проектів повинні бути значущими, отже, якщо це теоретична проблема – конкретне



її рішення, якщо практична – конкретний продукт, готовий до використання (в нашому випадку – новий розроблений регіональний туристичний маршрут). Необхідно зазначити, що використання цієї технології вимагало від викладача ретельної попередньої роботи, необхідно було провести докладне структурування змістовної частини проекту, визначити поетапні результати проекту та термін їх виконання. Теми проектів можуть стосуватися будь-якого теоретичного питання, однак ми вважаємо, що їх тематика повинна відображати питання актуальні з точки зору практики і потребувати залучення знань учнів з різних областей, а також творчого креативного мислення, дослідницьких навичок. Теми проектів обиралися студентами самостійно. Нами з метою систематизації, закріплення та розширення теоретичних і практичних знань щодо механізму проектування регіональних туристичних маршрутів були укладені методичні вказівки до виконання індивідуального проектного завдання. Уважаємо, що використання зазначеного методу є актуальним, оскільки досягається можливість побудувати міжпредметні зв'язки при вирішенні конкретного завдання та акцентувати навчальну діяльність на цікавих, для кожного студента особисто, питаннях.

Висновки. Узагальнюючи наведене вище, зазначимо, що процес підготовки майбутніх фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів буде ефективнішим за умови використання сучасних технологій та методів, а саме творчого завдання, аерокосмічного та картографічного методів, тематичної дискусії з відеомодулями, екскурсії, бесіди зі співробітником туристичного агентства, музею, виставки, педагогічної технології кейс-стаді, методу проектів. Зауважимо також, що обираючи технології та методи для відповідної підготовки майбутніх фахівців сфери туризму ми намагалися спиратися на мотиви, цілі, потреби та можливості самих студентів.

Безперечно, що використання сучасних технологій та методів у процесі підготовки фахівців сфери туризму до проектування регіональних маршрутів не вичерпується розглянутими вище. Однак на сучасному етапі роботи перспективи подальших досліджень вбачаються нами у розробці методичних рекомендацій щодо впровадження у процес професійної підготовки студентів до проектування регіональних туристських маршрутів розглянутих методів, зокрема методу кейсів та методу проектів.



ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / М. Ю. Бабанский. – М. : Педагогика, 1989. – 560 с.
2. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
3. Малахова И. А. Использование метода проектов в допрофессиональной подготовке учащихся профильных туристских классов : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Малахова Ирина Алексеевна. – М., 2003. – 148 с.
4. Малая В. В. Метод проектов как средство развития творческих способностей студентов туристского вуза : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Малая Вера Васильевна. – М., 2003. – 147 с.
5. Федорченко В. К. Освіта кадрів туризму в контексті педагогічного процесу / В.К. Федорченко // Нові технології навчання : Наук.-мет. зб. – К., 2004. – Вип. 36. – С. 272–280.

РЕЗЮМЕ

С. Н. Кобзова. Опыт использования современных технологий и методов в процессе подготовки будущих специалистов сферы туризма к проектированию региональных маршрутов

В статье рассмотрены особенности использования современных технологий и методов, а именно творческого задания, аэрокосмического и картографического методов, тематической дискуссии с видеомодулями, экскурсии, беседы с сотрудником туристического агентства, музея, выставки, педагогической технологии кейс-стади, метода проектов в процессе подготовки будущих специалистов сферы туризма к проектированию региональных маршрутов.

Ключевые слова: педагогическая технология, метод, творческое задание, аэрокосмический и картографический методы, тематическая дискуссия, экскурсия, метод кейсов, проектная технология.

SUMMARY

S. N. Kobzova. The usage experience of modern technologies and methods in process of future tourism professional training to designing regional routes

The use of modern technologies and methods of future tourism professional training to designing regional routes is considered in the article, exactly, creative task, aerospace and mapping methods, thematic discussion with videomodules, excursion, interview with the employee of the travel agency, museum, exhibition, educational technology Case Studies, the project method.

Keywords: educational technology, method, creative task, aerospace and mapping methods, thematic discussion, excursion, Case Study, project method.

УДК 378 (477.54)+(045)

Г. В. Кугуєнко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ЛЕКЦІЇ У ВИКЛАДАННІ «МЕТОДИКИ СОЦІАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

У статті розкрито особливості використання мультимедійних технологій у лекційному курсі навчального предмета «Методика соціально-виховної роботи в сучасних умовах». Наведено визначення мультимедійних технологій, зазначено